

vexiologie

Zpravodaj Vexilogického klubu při OKD Praha 3,
obsahující odborná pojednání a informace o vlajkách

Dr. Whitney Smith, Winchester

POZNÁMKY O ČÍNSKÝCH VLAJKÁCH 19. STOLETÍ

24

Jednou z myšlenek, která se stává zřejmou při rozbírání informací o čínských vlajkách dosažitelných na Západě, je společná snaha navzájem radikálně odlišných režimů vyjádřit na svých vlajkách zásadu světonázorové a územní jednoty Číny. Výjimku tvoří národní vlajka, která vlála nad císařskou Čínou, kde vira, považující filozofickou a teritoriální integritu země za naprostou samozřejmost, byla pouze jedním z mnoha přeludů, které nakonec vedly ke zhroucení samotného císařství. Císařská tzv. dračí vlajka, která zobrazovala národ pouze v podobě jeho císaře a dynastie (kteří, vpravdě řečeno, nebyli dokonce ani činští, neboť pocházeli z národnosti Mandžuů a nikoliv z národnosti čínské, tj. Chan), vyvolávala v lidových masách jen málo oddanosti.

Na druhé straně se ovšem nikdy nezamýšlelo, aby "dračí vlajka" představovala čínský lid nebo aby jej reprezentovala. Byla přijata pod nátlakem jako smíření s cínskými "barbary", kteří měli své vlastní vlajky a trvali na tom, aby je měli i Číňané. Z tradičního čínského pohledu nebylo vůbec potřebné, aby země byla označena svou vlajkou, jenom Britové považovali a považují za potřebné použít svého symbolu na poštovních známkách, mincích a obalech řidičských průkazů. Jestliže někdo žije v "Zemi středu" (jak sami Číňané svou zemi nazývají) a je-li izolován od ostatních zemí, logicky předpokládá, že jenom rozmanité národy ve vzdálených končinách a na okraji zeměkoule se musí navzájem identifikovat.

"Dračí vlajka" byla chápána jako císařské oprávnění

k nějaké činnosti a jako taková mohla být vyžadována diplomatickou misí nebo obchodní lodí. V Číně, tak jako v jiných zemích, se dlouho praktikovalo zavedení vlajky z důvodu zajištění bezpečnosti držitele a vlajka poskytovala obchodníkům a jiným cestovatelům oprávnění projít z jedné části země do jiné. Britové a Američané poskytovali takové vlajky v 17. a 18. století. Indiánům v severní Americe a domorodí náčelnici na Novém Zélandu přijali vlajku r. 1834 právě z důvodu, aby jejich lodi mohly bez překážek plout do zahraničí.

Před evropským proniknutím do života Číny v polovině 19. století byly nejdůležitějšími čínskými vlajkami vlajky používané rybářskými čluny a armádou. Oboji se vyznačovaly rozmanitostí tvarů, barev a vzorů. Mnohé z vlajek používaných na moři byly polonáboženského charakteru, s náměty, jež měly ochranovat námořníky; ponejvíce nesly nápisy na jednobarevném listu. Zvyk vyvěšovat na jedné lodi velký počet podobných vlajek dosud přetrvalá mezi čínskými majiteli lodí v mnoha asijských zemích. Je možné, že tyto vlajky jsou spojeny s konkrétními přístavními městy, ale čínská námořní vlajka neexistuje.

Vlajky používané v armádě byly více standardizované a skutečné historické místo zaujmají od začlenění mandžuské dynastie Čching v 17. století. Zakladatel dynastie Nurhaci rozdělil svá vojska do čtyř armád, z nichž každá byla označena vlajkou jiné barvy. Nižší útvary v těchto armádách používaly vlajek stejné barvy, ale menších a s odlišnými lemy. Tyto vlajky byly obyčejně trojúhelníkové s vroubkovanými okraji, nesly namalované nebo vyšíváné vzory a byly vyvěšovány na žerdích nahoru zdobených střapci z koňských žiní nebo zdobených plamenem pod hlavicí kopí. Po mnoha desetiletí se tzv. "Osm praporů" (jak se vojsku říkalo) osvědčilo jako výkonná organizace při udržování pořádku v zemi, takže civilní správa i obchod mohly nerušeně vzkvétat. Poskytnutá moc však nakonec příslušníky "Osmi praporů" tak zkorpumpovala, že ztratili svou vojenskou zdatnost, ale armádní systém a jeho vlajky přetrvaly až do zrušení císařství v r. 1911.

Tento systém byl tak rozšířený, že dokonce i odboj proti Mandžům používal stejného typu vlajek pro označení svých bojových oddílů a v r. 1853, kdy zahájili svou vzpou-

ru obřadem před vlajkou, až do své porážky r. 1868, byli povstalci hnutí Nien-fej organizováni do pěti armád, pochodujících pod žlutými, červenými, modrými, bílými a černými vlajkami. Závažnějším nebezpečím pro mandžuské panství byla tzv. vspoura tchaj-pchingů, vedená Chung Siou-čchüanem. Jim r. 1851 vyhlášené Nebeské Království Velikého Klidu (nebo Úplné Rovnosti) se za něco více než jeden a půl roku stalo tak silné, že ohrozilo samu existenci čínského císařství, i když nestačilo prokázat své přednosti a v následujícím desetiletí bylo úplně poraženo. Vlajky tchaj-pehingské armády byly v podstatě stejných vzorů a barev jako vlajky, používané hnutím Nien-fej a "Osmi prapory". Ačkoliv Chung odmítl titul císaře (který jako křesťan vyhradil pouze svému Bohu), použil žlutých vlajek jako symbolu svého královského úřadu a nařídil, aby na domech cizinců a na chrámech v Šanghaji vlály r. 1860 tyto vlajky a aby tak byly tyto budovy při vpádu jeho armády do města chráněny.

Žlutá barva může být spojována s Mandžuy, protože to byla barva spráše, převažujícího typu půdy v severní Číně a vytvářejícího z ní úrodnou zemědělskou oblast. V každém případě tradiční symbolika spojovala žlutou barvu se Zemí, červená znamenala Slunce, modrá oblohu a bílá Měsíc. Žlutá nebo zlatá barva byla vyhrazena dynastii, která považovala svou říši za střed země a vycházel z jiné symboliky barev: pět původních čínských barev bylo od dávných časů spojováno s pěti světovými stranami (sever, jih, východ, západ a střed) a s mytologickými zvířaty. Modrý drak východu odpovídal jaru a jitru, červený Fénix jihu znamenal léto a poledne, bílý tygr západu představoval podzim a večer, kdežto želva známá jako Černý válčník severu symbolizovala zimu a noc. Žlutý drak byl symbolem středu. Samozřejmě to není jediná symbolika spojovaná s barvami. Např. červená byla Čínany považována za barvu ctnosti, pravdy, upřímnosti a radosti; bílá barva byla barvou smutku. Zelená barva byla všeobecně považována za variantu modré, a proto pouze zřídka figurovala na čínských vlajkách /.

Oproblematicke symboliky draka v čínské literatuře a filozofii zde může být pojednáno pouze krátce, i když jde o téma vhodné pro celou řadu knih. Mělo by být zdůrazněno,

⁺ / Čínské slovo "čching" označuje jak barvu modrou, tak barvu zelenou.

že drak byl v Číně pokládán za symbol velkého významu, protože byl spojován s životodárnou vodou (včetně deště), nutnou ke zvýšení sklizně v této zemědělské zemi. / Objevoval se v mnoha uměleckých provedeních, ačkoliv se obyčejně jako emblém státu kreslil s červeným diskem, který prý představoval slunce nebo perlu. "Draci trůn" bylo křeslo čínských císařů a zobrazení draka nesla i jejich obřadní roucha a palácová architektura. Jako symbol císařské moci je drak uváděn minimálně od doby vlády císaře Kao-cu z dynastie Chan, který vládl v letech 206 - 194 př.n.l. Významnou roli hrál obraz draka na tzv. mandarinských čtvercích, které byly vysíty na oděvech i vlnajkách správních i vojenských úředníků za vlády dynastie Mandžuů.

I když zavedení první čínské národní vlajky bylo výsledkem hrozící invaze povstalců hnutí tchaj-pching do Šanghaje, může být pochopeno pouze na pozadí celkových evropských vztahů k Číně na začátku 19. století. Misionáři se sice pokoušeli zanést do země křesťanství dříve než v 17. stol., ale ve 40. letech 19. stol. byl západní hospodářský vliv omezen stále ještě jen na kantonský přístav, kde bylo Britské východoindické společnosti smluvně povoleno působit v roli prostředníka mezi Činany a zahraničními obchodníky. Avšak význačný projev úcty, že totiž národní vlajky těchto obchodníků mohly vlát na vysokých žerdích v přístavišti, evropské mocnosti neuspokojoval. Příležitost rozšířit jejich vliv se objevila r. 1840, kdy se Číňané pokusili zabránit dovozu opia z Indie, který probíhal po dlouhou dobu ilegálně. Důvodem pro zákrok čínské vlády byly neblahé vlivy opia jak na zdraví, tak na platební bilanci Číňanů. Když Velká Británie definitivně porazila Činu v opiové válce, vynutila si na ní v mirové smlouvě, podepsané r. 1842, čtyři důležité ústupky.

Čína byla donucena zaplatit nejen za nezákonné dovezené opium, kterého se zmocnila, ale musela uhradit i náklady spojené s činností britské armády. Dále musela otevřít evropským obchodníkům další přístavy, území Hong Kongu bylo postoupeno Velké Británii a císař a jeho vláda nemohli nadále jednat se zahraničními diplomatickými misionáři, jako by to byli vyslanci vazalských států přinášející

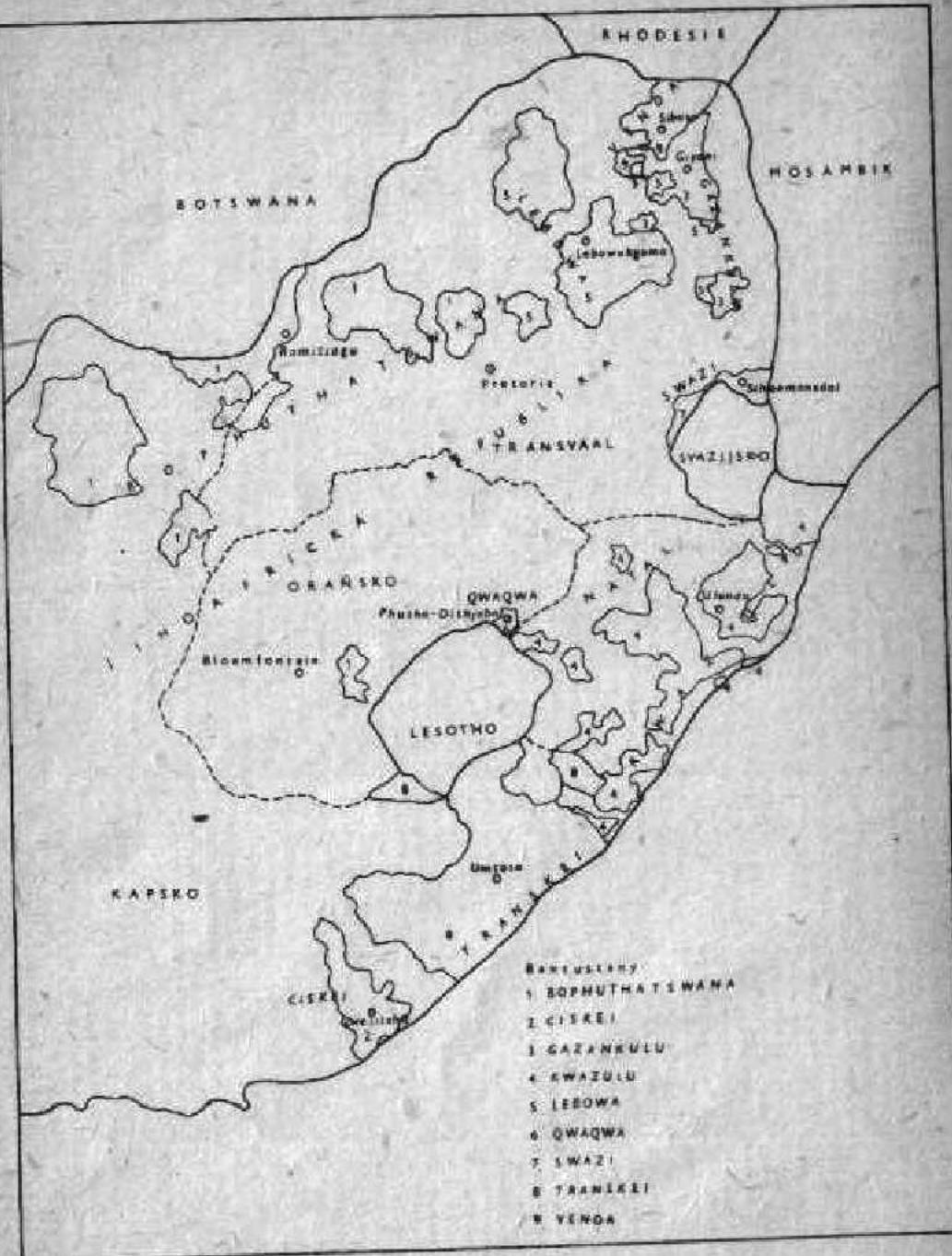
+ / Drak byl symbolem kladného významu, neboť podle mytolologie létal v mracích, mohl z nich vypudit vodu a tak způsobit očekávaný dešť.

tribut. To, co bylo těmito kroky zamýšleno, totiž přinutil Čínu uznat ostatní země za sobě rovné, vedlo brzy ke ztrátě čínské suverenity v mezinárodních otázkách. Evropanům a Číňanům, kteří přijali křesťanství, byla v Číně přiznána mimořádná práva, Čína učinila velké územní ústupky a dovolila zřízení stálých posádek západních armád na svém území, zatímco podmínky čistě symbolického charakteru, které měly Číňany pokořit, byly vnucony.

Bylo to v r. 1863, během jednoho z mnoha vpádů evropských vojáků s úmyslem vymáhat na Číně nové ústupky, když sedmiletý císař Tchung-č' oznámil, že s "potěšením zavedl" vlajky pro "čínské" námořnictvo. Této ozbrojené moci velel Charles Gordon, proslulý představitel britského imperialismu, který snad i tuto novou vlajku navrhl. Vlajka v podobě žlutého trojúhelníka s modrým drakem vyjadřovala svými barvami a konstrukcí císařskou svrchovanost na čínských lodích. Nová námořní vlajka naopak zobrazila skutečný stav věci: zatímco emblém draka v jeho středu byl miniaturní, hlavní část vlajkového listu tvořil skotský kříž sv. Ondřeje. Je sice pravda, že bílá barva kříže byla nahrazena císařskou žlutou a že pole bylo spíše zelené než modré (což je ostatně pro oči Číňanů bezvýznamná odchylka), ale sama tato koncepce byla jasně v rozporu se všemi čínskými tradicemi a - tím, že mužila kříže - v rozporu s filozofií celého národa.

Po porážce povstání tchaj-pehingů vlála nová vlajka (jejíž zelená a žlutá barva snad pocházely ze vzoru Gordonova rodinného tartanu, skotské kostkovane látky, který patrně později ovlivnil vzhled vlajky nezávislého Súdánu) nadále na čínských lodích, kterým veleli Evropané.

Když byl vypuštěn obraz draka ze středu vlajky, vznikl symbol Císařského námořního celniho úřadu (Imperial Maritime Custom), instituce, která přetrvala až do 20. stol. Dne 10. listopadu 1872 se dřívější císařský emblém stal oficiální státní vlajkou Číny, používanou na moři, a zároveň i vlajkou válečnou. Po 18 letech byl tradiční čínský trojúhelník nahrazen na Západě obvyklým obdélníkem a vlajka v této podobě byla používána až do r. 1911, kdy vypukla čínská revoluce. Dračí vlajka se znova nakrátko objevila r. 1932, kdy byl Henry Pchu I., poslední čínský císař, který abdikoval r. 1912 ve svých šesti letech,

JHOAFAŘICKÉ BANTUSTANY

prohlášen za titulárního vládce japonského loutkového státu v Mandžusku. Tento Mandžuský stát (Mandžukuo) se stal r. 1934 Mandžuským císařstvím (Mandžu ti-kuo) a Pchu I jako jeho císař přijal jméno Kchang-te. Jako císař však používal odlišné vlajky, kterou charakterizoval zlatý stylizovaný květ orchideje ve žlutém poli.

Přeložil ing. J. Martykán

Pozn.: Čínské vlajky uvedené v obrazové příloze byly převzaty z autorovy knihy *Flags Through the Ages and Across of the World*, New York 1975.

Pavel Fojtík

VLAJKY A ZNAKY JIHOAFRICKÝCH BANTUSTANŮ

Na mapě černé Afriky je stále temná skvrna v podobě rasistických režimů v Jihoafrické republice a v Rhodesii. Zákonodární těchto států je otřesným příkladem nerovnosti, rasové diskriminace a ponižování člověka. Je zde přísně uplatňována politika apartheidu čili rasové segregace, tj. oddělení ras. Pro vexilology se stala středem pozornosti Jihoafrická republika. Všechno obyvatelstvo JAR je zákonem o rasových oblastech (Groups Areas Act) z r. 1950 rozděleno do čtyř skupin, z nichž každá má různá práva, je různě omezována. První skupinu tvoří běloši, zvaní též Evropané (angl. Europeans, Whites; bývaly blankes). Veškerá i přirozená práva jsou zákony vyhražena jen příslušníkům této skupiny, která čítá přes 4 miliony lidí. Druhou skupinu tvoří zhruba 2 miliony mísenců ("barevných"; Coloured). Jsou to potomci bělochů, Afričanů, Indů, Arabů, Číňanů, Malajců aj. Mají oproti ostatním "nebílým" skupinám ponechány jisté výhody. Nejméně početnou skupinou je 700 tis. Asijců, obvykle nazývaných Indy. Početně nejsilnější, ale nejutlačovanější skupinou jsou Afričané, úřadně označovaní jako "Bantu". / Jejich počet přesáhl již 14 miliónů a přesto, že jsou původními obyvateli, stali se díky rasistickým zákonům doslova cizinci ve vlastní zemi.

+ / Výraz "bantu" znamená v bantuských jazycích "lidé". Zneužití tohoto jména jihoafrickou vládou způsobilo, že se černošské obyvatelstvo samo označuje za Afričany, bez ohledu na kmennou příslušnost.

Afričané se dělí na čtyři hlavní kulturně jazykové skupiny - Nguni (s hlavními kmeny Zulu, Swazi a Xhosa), Sothe (s kmeny Tswana, Pedi a Jižní Sothe) a skupiny Venda a Shangaanga-Tsonga.

V roce 1913 byly pro pobyt afrického obyvatelstva vymezeny zvláštní rezervace. Stalo se tak zákonem o půdě (Native Land Act) a rezervaci bylo zřízeno celkem 439. Správa rezervací byla od r. 1951 uskutečňována systémem tzv. "bantuských úřadů" (Bantu Authorities), které byly zřizovány podle zákona o bantuských úřadech (Bantu Authorities Act). Společně se zákonem o rasových oblastech je tento zákon páterí současné rasové politiky JAR. Dne 3.6.1959 byl schválen zákon o podpoře bantuské samosprávy (Promotion of Bantu Self-Government Act), který vstoupil v platnost 30.6.1960. Předpokládal sloučení všech rezervací (jejichž počet se mezičím snížil na 276) do osmi správních politických jednotek - bantustanů. Tyto útvary měly projít čtyřmi etapami vývoje. První etapou je údobí, kdy je zřízen tzv. územní úřad (Territorial Authority), ve který obvykle přechází nejvyšší stupeň bantuských úřadů - oblastní rada (Territorial Council); druhá etapa předpokládá zřízení zákonodárného shromáždění (Legislative Assembly) a třetím stadium je údobí plné vnitřní samosprávy (statut tzv. Self-Governing Territory). Tato samospráva se uděluje na základě zákona Bantu Homelands Constitution Act z r. 1971. Vyvrcholením rozvoje každého bantustanu má být vytvoření "nezávislého" státu, který by měl mít i možnost vstoupit do OSN apod. Cílem jihoafrické vlády je, aby se do r. 1979 staly všechny bantustany nezávislými. Ovšem skutečnost, že prakticky všechny "domoviny" jsou vytvářeny v nejméně úrodných oblastech, způsobuje, že jejich "nezávislost" bude po politické stránce stejně jen pomyslná a hospodářsky růstanou plně závislé na JAR. Cílem jihoafrické vlády je dát světu zdání, že si Afričané vládnou ve svých zemích sami. Dalším velkým správním problémem bantustanů je jejich nesmírná roztríštěnost. V době svého vyhlášení byly všechny bantustany tvorený celkem 114 (!) oddělenými enklávami (například bantustan Kwazulu se skládal ze 48 celků). Na základě "projektu územní konzolidace bantustanů" z března 1975 byla provedena jejich územní reorganizace a různou výměnou enkláv bylo dosaženo snížení počtu enkláv na 36.

Ačkoliv bylo původně plánováno jen osm bantustanů, pozdější tiskové materiály nasvědčovaly, že jich bude deset (Bophuthatswana, Ciskei, Gazankulu, Jižní Ndebele, KwaZulu, Lebowa, QwaQwa, Swazi, Transkei a Venda). Vývoj bantustanů však probíhal velmi nerovnoměrně. U bantustanu Transkei např. existoval územní úřad již od r. 1956, tedy ještě před vydáním zákona z r. 1959. Další dvě etapy byly u Transkeie dokonce spojeny a tento bantustan zatím také jako jediný prošel celým stadium vývoje a dosáhl "nezávislosti". Tento loutkový stát však nebyl kromě JAR uznán žádným státem a OSN tuto "nezávislost" jednomyslně odsoudila. Opačným příkladem je např. bantustan KwaZulu, který ještě nedosáhl samosprávy, dále Swazi, kde probíhá teprve první etapa, zatímco bantustan Jižní Ndebele dosud neopustil stadium projektu (nejnovější mapy jej považují už za součást Lebowy, kde žije už též národnost Severní Ndebele).

Aby byla samospráva bantustanů zvýrazněna, přijaly tyto jednotky i vlastní národní symboly - národní vlajky, znaky, hymny a také zvláštní symboly svrchovanosti - ceremoniální šezla.

Vlajky bantustanů smějí být vyvěšovány jen vedle vlajky jihoafrické; u všech je zachován poměr stran 2:3. Vlastní vlajku dosud nemá pouze Swazi a KwaZulu. Pro znaky bantustanů je charakteristické použití tradičních afrických válečnických štítů různých tvarů (s výjimkou Lebowy a Transkeie), takže rozumnožují skupinu typické poafričtáné heraldiky, jak ji známe ze státní znaků Keni, Ugandy, Tanzanie, Botswany a Lesotha.

BOPHUTHATSWANA ($38\ 202\ km^2$, 887 tis. obyvatel, hlavní město Ramotsogu). Bantustan je určen pro národnost Tswana (nazývanou též Batswana nebo starším názvem Bečuánci). Nyní je tvořen šesti enklávami (dříve 19) v severní části JAR, z části na území Kapska a z části v Transvaalu, jedna enkláva je v Oranšku. Územní úřad získala Bophuthatswana 12.12.1961 a zákonodárné shromáždění 1.6.1971. Plná samospráva byla vyhlášena 1.6.1972. Počátkem letošního roku požádala o udělení nezávislosti ke 2.12.1977. Velké množství z celkového počtu 1,8 mil. obyvatel, resp. příslušníků národa, žije v Botswanské republice a část v Namibii, kde je pro ně plánována obdobná rezervace.

Vlajku Bophuthatswany, přijatou 19.4.1973, tvoří modrý list s oranžovým šikmým břevnem, které má šířku 1/12 vlajkové délky. V horním rohu je umístěno bílé kruhové pole o průměru 1/4 délky. V tomto poli je černá leopardí hlava s bílou kresbou skvrn. Leopard je symbolem autority a moci.

Znak bantustanu tvoří domorodý válečnický tvarovaný štit vodorovně dělený na dvě násobně velké poloviny. V horním větším červeném poli je umístěna stylizovaná kresba těžní věže. V dolním zeleném poli jsou pravo tři klasy sorga, vlevo zlatá volská hlava. Za štitem jsou zkřížené zlaté válečnické zbraně - kopí a sekera - a peřím ozdobená hůl. Štitonoši jsou dva leopardi. Pod štitem je stuha s nápisem TSHWARAGANANG LO DIRE PULA E NE (Stojíme-li společně a tvrdě pracujeme, budeme blažení). Klasy a volská hlava symbolizují rostlinnou a živočišnou výrobu země, důlní věž připomíná časté zaměstnání lidu v dolech po celé JAR.

CISKEI (9 185 km², 527 tis. obyvatel, hl.město Zweli-tsha) je jedním ze dvou bantustanů určených pro národnost Xhosa (zvaní též Kaffři). Dříve na 14 částí roztríštěné území tvoří po reorganizaci jednolitý celek v jihovýchodní části Kapska. Dne 24.3.1961 byl ustaven územní úřad a 1.6.1971 zákonodárné shromázdění. Samosprávu získalo území 1.8.1972.

Vlajku přijal bantustan 22.6.1973 a tvoří ji bleděmodrý list se šikmým bílým pruhem širokým 1/3 vlajkové délky. Ve středu bílého pruhu je umístěna černá kresba jeřába modrého. Tento pták je symbolem chrabrosti a jeho peří je častou ozdobou khoských načelníků.

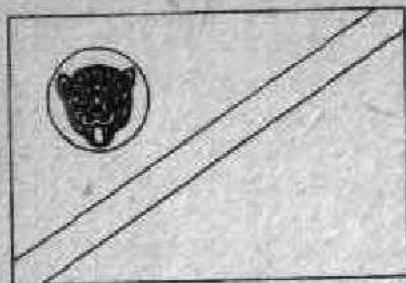
Ciskejský znak tvoří napokos a pošikam čtvrcený domorodý štit (nahoru i dolu zahrocený). Jeho postranní pole jsou červená, horní a dolní zlatá. V horním zlatém poli je umístěna býčí hlava přirozených barev, v dolním poli je silueta stromu zv. "umkwashu". Připomíná strom ve Fingolandu, pod nímž byla v r. 1907 podepsána smlouva o přijetí křesťanství a oddanosti vládě. Býčí hlava připomíná proroka Ntsikane, který předvídal příchod bílého muže. Na štitu jsou položeny čtyři kroužky ze slonoviny, které představují hlavní kmeny - Basotho, Fingo, Barabe a Tembu. Na kroužcích stojí opět jeřáb s olivovou ratolestí v zobáku. Za štitem, podpíraným dvěma leopardy, jsou zkřížené kopí a hůl. Pod štitem je stuha s heslem SIYAKUNQANDWA ZIINKWENKWEZI.

GAZANKULU (6 757 km², 268 tis. obyvatel, hl. město Gyani) je bantustan tvorený pro národnost Tonga-Shangaana (zvanou též Tsonga). V r. 1961 byl zřízen územní úřad pro území Machangana a 1.7.1971 bylo ustaveno i jeho zákonodárné shromáždění. Dne 1.2.1973 byla vyhlášena autonomie a bantustan byl přejmenován na Gazankulu. Rozkládá se v severovýchodním Transvaalu a tvoří jej v současnosti tři oddělené celky.

Vlajka bantustanu byla přijata v r. 1973. Tvoří ji tři vodorovné pruhy, modrý, bílý a modrý se dvěma černými zkříženými lžicemi, spojenými černým řetězem. Tyto lžice, užívané při domorodých slavnostech, jsou symbolem míru a přátelství. Stejně jako řetěz jsou vyrobeny z jednoho kusu dřeva, takže jsou navzájem spojeny, a je tedy třeba dobré souhry dvou lidí, chtějí-li je společně použít.

Základem gazankuluského znaku je oválný domorodý štit, dělený vlnitým řezem na dvě poloviny, přičemž dolní část je dále půlená. Horní pole je modré a nese opět dvě zlaté zkřížené lžice spojené řetězem. V pravém dolním stříbrném poli jsou dvě černá do sebe zapadající ozubená kola o nestejném průměru; levé dolní pole je černé a je v něm umístěn zlatý plamen. Na štitu stojí na točenici lev držící v pravé přední tlapě antilopí roh. Štitonoši jsou vlevo buvol a vpravo antilopa. Pod štitem je na stuze nápis MINTIRHO YA VULAVULA. Dvě řady bílých obdélníčků, táhnoucích se nazdél štitu, představují otvory pro řemen, kterým se štit držel.

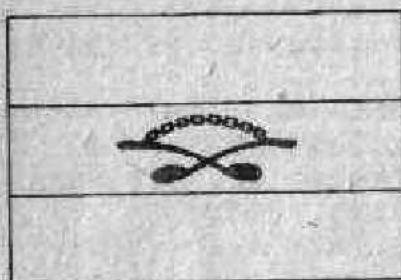
KWAZULU (31 442 km², 2 106 tis. obyvatel, hl. město Ulundu) je území pro národnost Zulu ve východním Natalu. Ačkoliv první regionální zulský úřad - Inkanyezi - byl zřízen už 31.7.1954 podle zákona o bantuských úřadech, skutečný územní úřad byl ustaven až 22.5.1970 a zákonodárné shromáždění 30.3.1972. I když neprobíhá ještě třetí etapa vývoje, požádal 3.5.1974 hlavní ministr bantustanu o udělení nezávislosti, k čemuž by podle některých pramenů mělo dojít letos. Kwazulu je nejrozptíštěnější bantustan, i když počet jeho enkláv byl zredukován ze 48 na nynějších 12. Protože Kwazulu nedosáhlo plné samosprávy, nemá ještě svou vlajku. Existují však symboly, které používá hlavní ministr a vlajka, kterou používá zulský král. Královskou vlajku tvoří žlutě úsmevem lemovaný modrý čtvercový list s černým žlutě lemovaným kruhovým polem uprostřed. V tomto černém poli je

BOPHUTHATSWANA

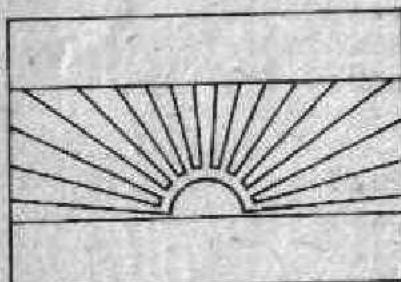
CISKEI

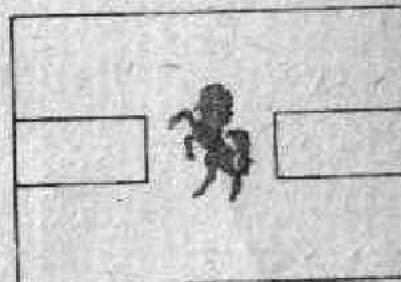
GAZANKULU

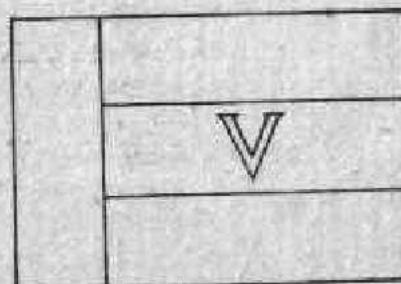
KWAZULU - vlajska krále

LEBOWA

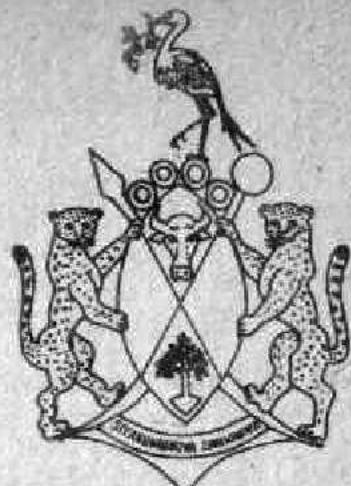
QWAQWA

VIENDA

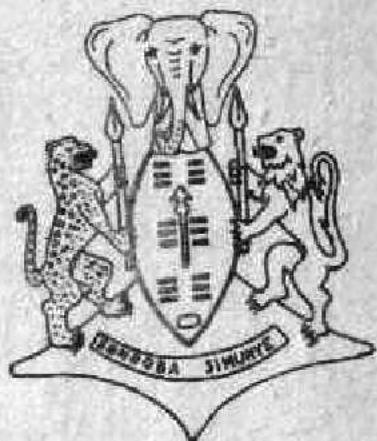
BOPHUTHATSWANA

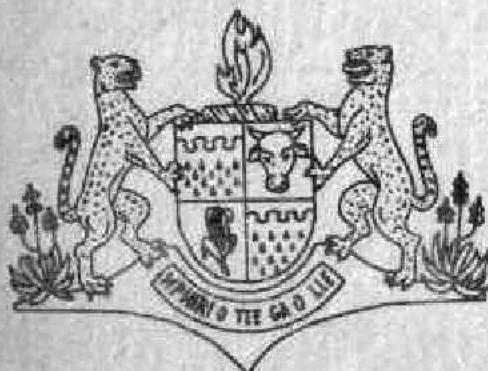
CISKEI

GAZANKULU

KWAZULU

LESOTHO

QWAQWA

umístěn znak krále. Ten tvoří bílý štit s červeným vlevo otočeným lvem držícím oštěp. Pod lvem je kresba typického zulského obydli. Stejné kresby chatrčí jsou umístěny po trojicích po obou stranách štítu. Tato skupina chatrčí, zvaná kraal, symbolizuje vesnickou organizaci a místo rezervované pro krále. Za štitem jsou zkřížené válečnické zbraně, pod štitem je dvakrát zavinutá stuha s nápisem ILEMHE IEKA AMANYE NGOKU KHALIPHA (Jsem větší člověk než vy).

Vlajka hlavního ministra je rovněž čtvercová a je v ní umístěn znak bantustanu. Ten má za základ rovněž tradiční zulský štit bílé barvy (vyráběný z kůže královského dobytka) s černým oštěpem uprostřed a jednou černou skvrnou v dolní části. Štit je symbolem ochrany zulského lidu, kopí naznačuje autoritu krále. Po stranách jsou štitonosi, vpravo levhart, vlevo lev, oba drží kopí. Leopard je symbolem krásy a půvabu, lev důstojnosti a statečnosti. Pod štitem je na stuze nápis SONOOBA SIMUNYE (Spojení zvítězíme). Na vrcholu štítu spočívá sloni hlava, symbol síly a moudrosti.

LEBOWA ($21\ 963\ km^2$, 1 087 tis. obyvatel, hl. město Lebowakgomo). Bantustan, složený nyní ze sedmi odělených částí, je určen pro národnost Severní Sotho, nazývanou též Pedi či Sepedi, a též pro národnost Severní Ndebele. Územní úřad byl ustaven v r. 1961, zákonodárné shromáždění 1.7.1971, autonomie byla vyhlášena 2.10.1972. Lebowa v současné době zahrnuje též území plánovaného bantustanu pro národnost Jižní Ndebele ($51\ km^2$, 233 tis. obyvatel).

List lebowské vlajky je rozdělen na tři vodorovné pruhy (1:2:1), modrý, bílý a zelený. V bílém pruhu je umístěno žluté vycházející slunce s devíti mírně se rozšiřujícími paprsky, které dosahují až okrajů bílého pole. Na slunce je položeno ještě půlkruhové bílé pole, takže slunce se jeví jako lem tohoto pole. Slunce je symbolem svítání nového dne pro národ země. Vlajka byla přijata 5.7.1974. Lebowský znak tvoří čtvrcený štit. První a čtvrté pole je modré, posyané stříbrnými kapkami vody, se stříbrnými oblaky v horní části. Druhé pole je zlaté a obsahuje bílé hlavu přirozené barvy; třetí pole je rovněž zlaté a nese v listech zabalenu kukuričnou palici přirozených barev. Jako klenost je nad štitem na modrobílé točenici plamen

přirozené barvy. Strážci štítu jsou dva levharti, za nimi vyrůstají po stranách rostliny aloe. Pod štítem je stuha s heslem MPHIRI O TEE GA O LLE (Jediná prazleta nezvuci), poukazuje na ozdobné náramky, které nosí lid Severního Sothe a symbolizuje akutečnost, že úspěch u dosahne spojení více lidí.

QWAQWA (482 km^2 , 25 tis. obyvatel, hl. město Phuta-Dithjabo) je nejmenší bantustan a je určen pro národnost Jižní Sothe (Basuto) /. Od 22.4.1969 po zřízení územního úřadu byl označován názvem Basotho ba Borwa, od 1.10.1971 po ustavení zákonodárného shromázdění se nazýval Basotho-Qwaqwa. Je zatím posledním bantustanem, který získal plnou samosprávu. Stalo se tak 1.11.1974, kdy bylo přijato i definitivní pojmenování Qwaqwa. Rozkládá se v Oranšku při hranicích s Lesothem, kde žije většina příslušníků tohoto národa.

V roce 1974 přijal i bantustan Qwaqwa vlastní vlajku. Je to zelený list, od žerdi do 1/3 délky a od 2/3 délky k vla-jícímu okraji sahají dvě obdélníková pole, široká 1/6 délky vlajky (jsou umístěna ve středu šírky listu, takže zelené pole má tvar ležícího písmene H). Ve střední části listu, mezi oběma oranžovými poli, je umístěna černá silueta ponyho, hledícího k žerdi. Tvar zeleného pole schematicky připomíná štit qwaqwaského znaku. Dvě oranžová pole na vlajce reprezentují dva hlavní kmeny obývající zemi, Batlokwa a Bakwena (též Mopeli), pomyslná odhodlané kroky lidu na často obtížné cestě rozvoje.

Qwaqwaský znak tvoří domorodý štit (tvarem podobný bophuthatswanskému) zelené barvy. V horní části je stylizovaná zlatá skála (místo útulku, hornatá krajina a hraniční mezník řídící lid). V dolní části jsou vpravo zlatý krokodýl a vlevo je zlatý levhart (opět symboly dvou kmenů). Na horním okraji štítu leží tradiční basutský slaměný klobouk v barvě žluté a černé (zde jako symbol ochrany). Po stranách jsou dva hnědí ponyové - symbol dopravy v hornaté zemi. Za štítem se nalézají zkřížené zbraně - kopí a válečná

+ / Výraz "Basutové" pro označení této národnosti se vžil, ačkoliv správnější termín je pouze Sothe (Sutové). Předpona ba vyjadřuje totiž v bantuských jazycích plurál třídy jmen lidí, tedy Basuto=Sutové. V literatuře je proto možné setkat se s různými variantami přepisu.

sekera. Pod štítem je na zlaté stuze heslo KOPANO KE MATLA (V jednotě je síla). Znak byl schválen již v r. 1972. Symboly qwaqwaského znaku se shodují se symboly nezávislého státu basutské národnosti - Lesotha. Basutský klobouk je hlavním prvkem lesothské vlajky, skála je umístěna pod štítem znaku Lesotha, štítornoši jsou rovněž ponyové. Krokodýl byl vyobrazen již na protektorátním znaku Basutska - Lesotha z r. 1951, byl pod štítem znaku z roku 1966 a je i v současném lesothském znaku. Krokodýl je také připomínkou na někdejšího velkého basutského krále Moshoeshoe I., jehož byl osobním emblémem.

SWAZI (2 087 km², 118 tis. obyvatel, hl.město Schoemansdal) se rozkládá při severní hranici Svazijska, kde žije většina národnosti Swazi. Pro označení Svazijců se užívá názvů Emaswati či Amaswazi. Výraz Amaswazi se též používá někdy k označení bantustanu. Bantustan je zatím v prvním stadiu vývoje, 23.4.1976 bylo ustaveno územní shromáždění. Proto také nená zatím vlastní vlajku ani znak.

TRANSKEI (46 470 km², 1,8 mil. obyvatel, hl.město Umtata) - druhý z bantustanů pro národnost Khosa (Kaffi) - je nejstarším bantustanem. Už v r. 1956 byl ustaven územní úřad, tzv. bunga. Dne 24.5.1963 získal současně zákonodárné shromáždění i plnou samosprávu a jako u jediného bantustanu se tak stalo speciálním zákonem (Transkei Constitution Act). Jako jediný z bantustanů ukončil ústavní vývoj a stal se 26.10.1976 plně "nezávislým" státem jako tzv. Republika Transkei. Vlajku i znak jasme popsali ve Vexilogii č. 20, str. 280.

VENDA (6 390 km², 265 tis. obyvatel, hl.město Sibasa) je bantustanem pro národnost Venda, označovanou též jménem Vhavenda (tak je v některých starších pramenech označován i bantustan). Územní úřad byl zřízen v r. 1961, zákonodárné shromáždění 1.6.1971. Plná vnitřní autonomie byla tomuto bantustanu udělena 1.2.1973. Rozkládá se v severním Transvaalu při hranicích s Rhodesií, v níž žijí další příslušníci této národnosti.

V r. 1973 přijal bantustan Venda také svoji vlajku. Tvoří ji list rozdělený na tři vodorovné pruhy, zelený, žlutý, hnědý, u žerdi je svislý modrý pruh široký přibližně 1/4 vlajkové délky. Ve středu žlutého pruhu je umístěno hnědé písmeno V. Význam barev je odvozován z barev ko-

rálků v ceremoniálním žezlu: zelená - předkové národa, žlutá - krása krajiny, hnědá - plodnost země a modrá - obloha.

Vyobrazení ani přesný popis znaku Vendy není zatím znám. Podle neúplných informací obsahuje zelený žlutě lemovaný štít, v němž je jako hlavní motiv slon - symbol vládní moci. V klenotu je kmenový buben "ngoma", sloužící k vysílání zpráv.

Obdobné politické jednotky jihoafrická vláda vytváří také v Namibii, zde pod názvem "domoviny" (homelands). Zatím byly vytvořeny jen tři - Kavango, Ovambsko a Východní Kaprivijsko. I když jich bylo r. 1958 schváleno šest, plán předpokládá vznik deseti těchto rezervací. Tři vyhlášené "domoviny" mají vlastní vlajky, Kavango i znak. Po neúspěšných pokusech o vytvoření nárazníkového "nezávislého" Ovamského státu při angolských hranicích a stejně neúspěšných pokusech vytvořit další bantustany pro Damary a Herery se chystá vláda JAR složitými machinacemi prohlásit k 31.8.1978 celou Namibii za "nezávislý stát" bez ohledu na to, že zde vede boj za skutečnou nezávislost organizace SWAPO, o jejíž vlajce jsme psali ve Vexilogii č. 18, str. 225.

Existenci bantustanů odsuzuje celý pokrovkový svět; věrmě, že se brzy stanou jen historií.

Pozn. Názvy bantustanů jsou uvedeny v původní anglické podobě, protože Názvoslovna komise ČÚGK dosud nestancovala normu pro jejich přepis do češtiny.

Literatura:

I.Lütterer,L.Kropáček,V.Hunáček: Původ zeměpisných jmen, Praha 1976.

R.Reisenauer: Co je co?, sv.2, str.626-669, Praha 1973.
Ročenky Svět 1967-1974, Praha 1968-1976.

J.Pátek: Jihoafrická republika, Praha 1970.

M.Šlachta: Apartheid v praxi, Lidé a země 1977, str. 103.
Cartaactual No.61 (1976>No.5), Budapest 1976.

The Flag Bulletin, XII:1,XIII:6,XV:5,6.

Flagmaster No. 17. New York 1975

W.Smith: Flags Through the Ages and Across of the World,
B.Lanne: La politique des Bantoustans, Afrique contemporaine No.87, str.2-11, Paris 1976.

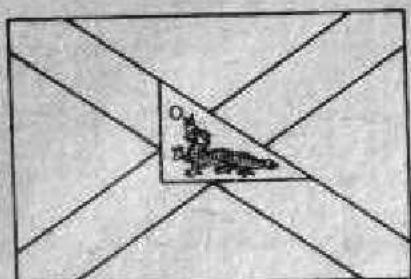
ZÁHADA VLAKY MOSKEVSKÉHO MÍSTOKRÁLE ROZLÚSTĚNA

Kolem roku 1707 vydal Carel Allard v Amsterodamu třetí doplňující díl svého známého spisu "Nové holandské lodní stavitelství". Mezi 77 novými vlajkami různých zemí byla zde vyobrazena jedna, jež byla označena jako vlajka moskevského místokrále. Její vlajkový list tvořily tři vodorovné pruhy: červený, modrý a žlutý. Přes ně byly položeny dvě bílé zkřížené čepele orientálního typu se zlatými rukojetěmi. Navíc bylo na listu umístěno 11 zlatých osmiciptých hvězd; pět na červeném pruhu, tři na modrém a tři na žlutém.

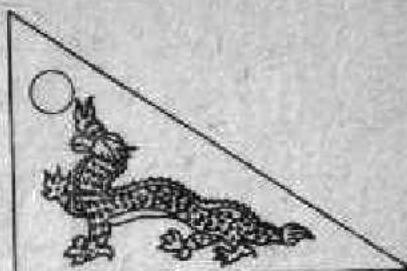
Protože ve skutečnosti taková vlajka v Rusku nikdy neexistovala, stejně jako neexistovaly tituly krále a místokrále, považovala se po 270 let kresba vlajky za chybnu, tím spíš, že se již nikdy později neobjevila. V současné době se podařilo autoru tohoto článku zjistit, že se ve skutečnosti jednalo o prapor významného představitele národně osvobozeneckého hnutí v Arménii Israela Ori (1658 - 1711), jenž připravoval povstání proti Peršanům a Turkům, kteří porobili jeho vlast. Israel Ori se snažil získat podporu pro tuto činnost u vládajícího západní Evropy, kde prožil 19 let, z toho šest let jako voják ve Francii. Když nedosáhl úspěchu na Západě, obrátil se v roce 1701 na cara Petra Alexejeviče a dostal příslib ruské podpory, platné ale až po ukončení války Ruska se Švédskem. V roce 1706, když se vrácel z Evropy do Moskvy s dopisy císaře, kurfiřta a římského papeže pro Petra a perského šacha, zdržel se Ori několik měsíců v Amsterodamu. Zde vyjednával jako plukovník ruské armády o náboru vojenských odborníků, nákupu zbraní, munice a výzbroje. Pravděpodobně v té době se Allard seznámil s praporem Ori, ačkoliv jeho názevu neporozuměl.

Trojbarevný list se užíval již ve svobodném arménském státě - Kilikijském carství (1080-1393), kde vládli tři bratři z dynastie Rubenidů: car Levon VI., patriarcha a vojevůdce. Dvě bílé šavle symbolizují posvátnou válku s Peršiemi a Tureckem za osvobození. 11 hvězd určuje počet arménských knězů, kteří se sešli v r. 1699 na tajné poradě v městečku Angechakot (Karabach), aby připravili povstání v zemi.

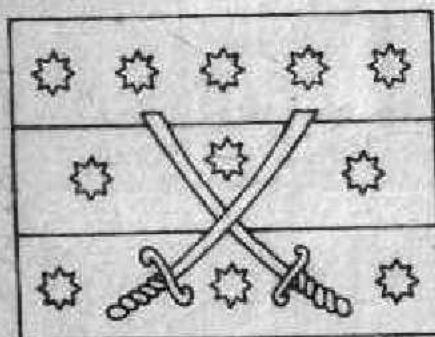
V roce 1711 skonal I. Ori cestou z Persie, kam přcestoval z Moskvy s dopisy, žádajícími šacha, aby neutlačoval arménský národ. Prapor Israela Ori pozbyl na významu a zůstal zapomenut.

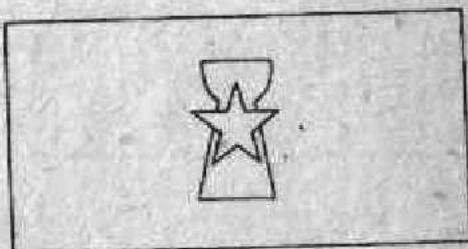
ČÍNSKÁ NÁMORNÍ VLAJKA
/ 1863 /

ČÍNSKÁ STÁTNÍ VLAJKA
/ 1872 /

VLAJKA ISRAELE ORI

SEVERNÍ MARIANY

"PROVINCÍ KNÍŽECTVÍ HUTTOVY ŘEKY"

KATAR

Literatura:

Allard,C.: Byvoegsel tot de Nieuwe Hollandse Scheeps-bouw.
Amsterdam oca 1707.

Ezov,G.A.: Snošenija Petra Velikogo s Armjanskim narodom.
Dokumenty, izvlečennyje iz Moskovskogo glavnogo i S.-Peterburgskogo archivov Ministerstva inostrannych del, avstrijskogo pridvornogo i gosudarstvennogo archiva, korolevsko-bavaraskogo tajnogo gosudarstvennogo archiva i drugich uřeždenij. S.-Peterburg 1898.

NÁŠ VEXILOLOGICKÝ KLUB

Tak jako každý rok sešli se v úmoru letošního roku v kulturním středisku Obvodního kulturního domu v Praze 3 členové našeho klubu na 6. výroční schůzi spojené se 4. burzou vexilologických zkušeností.

Poprvé se zde objevila a byla oficiálně použita i vlajka klubu, schválena na minulé výroční schůzi. Pamětní exemplář vlaječky byl věnován řediteli OKD m. Petřílkovi, který byl čestným hostem schůze a jménem pracovníků OKD pozdravil přítomné členy klubu.

V úvodu schůze, kterou zahájil předseda klubu dr.L. Mučka, přednesli jednatel klubu P. Pejcha a hospodář P. Fojtík výroční zprávy o činnosti a hospodaření klubu za uplynulý rok. Následoval příspěvek ing. Martýkána o změnách na politické mapě světa v roce 1976 a o jejich odrazu ve vexilogii. Velmi zaujalo vystoupení dr.Z. Svobody, který promluvil o československých vojenských praporech a svou přednášku dokumentoval velkým množstvím obrazového materiálu.

Zbývající část schůze byla věnována 4. burze vexilologických zkušeností, při které si členové klubu vyměňovali informace a měli možnost seznámit se s novou odbornou literaturou.

-pf-

NOVÉ VLAJKY

SEVERNÍ MARIANY

Dne 1.4.1976 se oddělily Severní Mariány od poručenského území OSN zvaného Tichomořské ostrovy USA a se statutem přidružení, obdobným Portoriku, se staly samosprávnou spolkovou zemí (společenstvím) Spojených států (Commonwealth of the Northern Mariana Islands). Ústavu musí ovšem ještě schválit

Kongres USA a americký prezident a ratifikovat Rada bezpečnosti Spojených národů, takže ústavní vývoj bude dovršen až asi v r.1981. Vlajka Severních Marian byla oficiálně vystyzena v Saipanu, který je administrativním centrem souostrovi, teprve 4.7.1976 (v den 200. výročí americké nezávislosti), ale její mávrh, jehož autorem je Vito K. Calvo, pochází už ze soutěže v r.1971; oficiálního schválení se mu dostalo r. 1972. Její list (1:2) je modrý, v jeho středu je šedá silueta kamenného základového pilíře zvaného latte, přes něj je položena bílá pěticípá hvězda. Modrá barva připomíná Tichý oceán, obklopující ostrovy láskou a mirem, hvězda symbolizuje Severní Mariana; kámen latte je historickou památkou Chamorru a jedním z hlavních poslannatků jejich předspanělské kultury. Na těchto pilířích byly stavěny v minulosti chamororské domy a dvacet největších sloupů (o výšce 4,8 m) se zachovalo na ostrově Tinian z někdejšího obydli legendárního hrdiny Taga, jehož památku latte na vlajce také připomíná.

V letech 1962-1976 byly Severní Mariana vedle distriktů Marshallovy ostrovy, Palauští ostrovy, Ponape, Yap a Truk zastoupeny na světle modré vlajce Tichomořských ostrovů USA jednotou ze šesti bílých pěticípých hvězd. Po oddělení Marian byl 1.1.1977 vyčleněn z distriktu Ponape nový separátní distrikt Kosrae (tvůrcem ostrůvky Kusae), takže vlajku poručenského území nebude třeba měnit. (FB XVI: 2; 39-44.)

lm

NIUE

Vlajka Niue (vyobrazení viz Vexilologie č.20,str.278), vyráběná pro tento ostrov na Novém Zélandě, má poměr stran 1:2. Tištěné papírové viaječky, užívané na Niue, byly v poměru 3:4. Union Jack v kantonu vlajky připomíná britský protektorát (začal v r.1900), žlutá barva vlajkového listu symbolizuje jasné slunce ostrova a vřelé vztahy jeho obyvatel k Novému Zélandu, pod jehož správu náleží od r.1902 (nyní jako samosprávný přidružený stát). Čtyři žluté hvězdy na ramenech červeného svatojiřského kříže Union Jacku naznačují - i když v jiné barvě a konstelaci - souhvězdí Jižního kříže z novozélandské vlajky a větší žlutá hvězda na tmavě modrém disku uprostřed tohoto kříže je symbolem samého ostrova Niue. (FB XVI: 2; 46.)

lm

DŽIBUTI

O půlnoci na 27. červen 1977 byla v hlavním městě dosavadního Francouzského území Afáru a Isd Djibouti vyhlášena nezávislost tohoto francouzského zámořského území, které napříště nese název Džibutská republika. Před dosavadním sídlem francouzských guvernéru byla poprvé vytvořena i vlajka tohoto 156. nezávislého státu světa a 50. samostatného státu Afriky. Podle novin Neues Deutschland (NDR) z 28.června 1977 je vlajka modro-zeleno-bílá s červenou hvězdou. Tuto zprávu potvrzuje i Le Monde z 28.6.1977, který modrou barvu uvádí jako pastelově modrou. Blížší informace o nové státní vlajce se nám zatím nepodařilo získat. Až je budeme mít k dispozici, přineseme o symbolech nového státu podrobnější zprávu.

-jm-

STŘEDOAFRICKÉ CÍSAŘSTVÍ

Casopis Afrigus contemporaine č.89 uveřejnil text ústavy Středoafrického císařství. Z příslušného článku o státních symbolech vyplývá, že vlajkou Středoafrického císařství se stala opět vlajka Středoafrické republiky, jaká byla před úpravou v říjnu 1976, tj. bez islámského půlměsíce, jen s hvězdou.

Státní symboly určuje čl.3, hlavy I. ústavy: "Emblémem Středoafrického císařství je vlajka se čtyřmi vodorovnými pruhy (modrým, bílým, zeleným, žlutým) rozdělená přičně pruhem stejně šířky v barvě červené a do jejíhož vnitřního horního rohu je vsazena hvězda s pěti cípy v barvě žluté. Haslem je: "Unité - Dignité - Travail" (Jednota, důstojnost, práce); hymnou "La Renaissance"; národní řečí je mangó, úřední řečí francouzština; pečeť a znak jsou stanoveny zákonem."

Zda tento zákon, o němž ústava hovoří, uznává za dále platný znak republiky nebo zda zavádí znak nový, není zatím známo. Za zmínsku také stojí odstavec čl. I ústavy, který praví: "Emblémem císaře Bokassy I. je orel ve slunci".

- pf -

SOVĚTSKÝ SVAZ

V sobotu 4. června 1977 byl v československém tisku otištěn návrh nové ústavy SSSR, který byl v Sovětském svazu předložen ke všeobecné diskusi. Otázku státních symbolů SSSR řeší hlava 8 ústavy: "Znak, vlajka, hymna a hlahová město SSSR".

Článek 168 praví: "Státní znak Svatu sovětských socialistických republik tvoří srp a kladivo na pozadí zeměkoule v paprscích slunce, lemované klasy s nápisem v jazycech svazových republik: Proletáři všech zemí, spojte se! V horní části znaku je pěticípá hvězda."

Vlajku SSSR stanoví článek 169 takto: "Státní vlajka Svatu sovětských socialistických republik je rudý obdélník, který má v horním rohu u žerdi zlatý srp a kladivo a nad nimi rudou pěticípou hvězdu zlatě lemovanou. Šířka a délka vlajky jsou v poměru 1:2".

Z výše uvedeného je zřejmé, že budou-li citované články schváleny v uvedeném znění, nedojde ke změně symbolů SSSR.

-jm-

NOVÉ STÁTNÍ ZNAKY

KATAR

Ve Vexilogii č. 20, na str. 278 jsme přinesli vyobrazení nového státního znaku Kataru. Některé úřední materiály však uvádějí ještě jinou variantu tohoto znaku. Ústřední námět - moře, loď a palmy - je i zde v poněkud upravené podobě zachován, ale vyplňuje celou plochu kruhového pole a zkřížené meče jsou vynechány. Která varianta je oficiální či správnější nám zatím není známo.

Za vyobrazení katarského znaku děkujeme W. Bruckovi.

-pf-

ZAJÍMAVOSTI

"PROVINCÍ KNÍŽECTVÍ HUTTOVY ŘÍEKY"

Informaci z Vexilogie č. 22 doplňujeme zprávou o vlajce tohoto kuriozního státu, která je také vyobrazena na tamních pohlednicích. Tvoří ji modrý obdélník s bílým kruhovým polem uprostřed. V tomto poli je umístěn hlavní emblém znaku - tj. navzájem se překrývající stylizované figury: byčí hlava, orel a váhy. Kresba modrých figur je zlatá.

-pf-, vk

OPRAVA

V článku o vlajkách Spojených arabských emirátů, který jsme otiskli ve 23. čísle Vexilogie, str. 315-324, byl chybně uveden arabský název tohoto státu. "Ittihád al-

Imárát al-Arabíja" znamená totiž FEDERACE ARABSKÝCH EMIRÁTŮ, což byl název útvaru vyhlášeného v únoru 1968. Správný současný arabský úřední název Spojených arabských emirátů zní "Daulat al-Imárat al-Arabíja al-Muttáhida". Zkrácená verze tohoto textu (bez slova "daulat") je uvedena na státním znaku. Prosíme čtenáře, aby si uvádějí v textu na str. 315 a 320 v tomto smyslu opravili, stejně jako technické chyby, které se vleudily do textu článku. Na str. 320, 15. řádek zdola, má být správný text: "Ommájovců, selená Fátimovců, černá Abbásovců, červená .." a na str. 327 má být vlajka Rady Smluvních států uvedena obráceně, tj. jeden cíp sedmicepí hvězdy uprostřed má směrovat vzhůru k hornímu okraji.

Na závěr bychom pro doplnění chtěli uvést, že podle některých nám dostupných pramenů (televizní zpravodajství) byla vlajka Rás al-Chajmy viděna s poněkud širším okrajem, než je uvedeno v našem článku.

-pf-

VEKTOLOGIE - zpravodaj Vexilologického klubu při Obvodním kulturním domě v Praze 3, Kalininova tř. 20, 130 00 Praha 3. Vychází neperiodicky a je určen pouze členům klubu. Toto číslo připravili ing. J. Martykán, ing. A. Brožek, dr. L. Mucha a dr. Z. Svoboda, spolupracoval dr. T. Pokora. Výtvarně spolupracovali ing. M. Kreupa a P. Pojtk, mapu nakreslila A. Jílková.